

Қазақша сөйлейміз

(Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйрету жайлы ата-аналарға кеңес)

Орындаған:

Қазақ тілі маманы: Нуртаева Г.А

Астана, 2023

ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ ЖҮРГІЗІЛЕТІН ЖҰМЫСТЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ МЕН ҚАҒИДАЛАРЫ

Мектепке дейінгі балалық шақ тұлғаның қалыптасуындағы өте маңызды кезең, сондықтан осы жастағы балаларды мемлекеттік тілді үйренуге баулудың маңызы зор.

Балабақшадағы қазақ тілі сабақтары балалардың жас, психофизикалық ерекшеліктерін және бағдарламаның талаптарын ескере отырып жоспарланады. Педагогтің міндеті – әртүрлі нысандарды қолдану: халық әндері мен ойындары, қуыршақ қойылымдары, халық ертегілерін оқу, көрмелерге экспонаттар дайындау және т. б.

Мемлекеттік тілді оқыту бойынша бағдарламаны іске асырудың негізгі қағидалары:

-тәрбие жеке тұлғаны дамытуға және шығармашыл тұлғаны қалыптастыруға бағытталуы тиіс;

-тәрбие балалардың жас және жеке ерекшеліктеріне сәйкес жүзеге асырылуы тиіс;

-тәрбие балаларға мәдениетті меңгеру процесінде және мәдени орта мен қоршаған ортаның ерекшеліктеріне сәйкес жүргізілуі керек;

балаларды тәрбиелеу арқылы белсенді әрі саналы дамытушы әрекетке тарту;

-тәрбиені қоғамдық өмірмен, еңбекпен, тәжірибемен және тәрбиеленушінің өмірімен байланыстыру;

- әлеуметте тәрбиені жүзеге асыру;

- тәрбиеленушіні жағымды қасиеттерге тәрбиелеу;

-тәрбиелеу процесінде педагогикалық басшылық етуді тәрбиеленушілердің дербестігімен үйлестіру.

Ерте жастағы және мектеп жасына дейінгі балалардың белсенді әрекеттер мен тәжірибе арқылы үйренуі оларға тән ерекшеліктер болып табылады. Сондықтан ұйымдастырылған оқу қызметі ойын түрінде өткізілуі қажет.

Балалармен қазақ тілі сабақтарын өткізуде қойылатын педагогикалық талаптар:

педагогтің балалармен мейірімді қарым-қатынас жасауы (баланы дұрыс жауап бермегені үшін жазалауға болмайды)

әр балаға сабақта кез-келген қызықты және түсінікті әрекетті қамтамасыз

балалардың оқу процесіне қызығушылығын қолдау мақсатында сабақтарда

оқытудың ойын әдістері мен дидактикалық ойындарды кеңінен қолдану; тапсырмаларды біртіндеп күрделендіру (сабақ сайын);

баланың кез-келген жетістіктерін көтермелеу.

Қазақтың ұлттық салт-дәстүрлері мемлекеттік тілді меңгерудің таптырмас құралы болып табылады. Ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас жасау, өзара ынтымақтастық, бірлескен әрекетке түрткі болуы тиіс.

Педагог балаларға қарым-қатынас дағдыларын көрсетуі қажет, яғни балалармен сөйлескенде қарым-қатынас әдістерін көрсетуі, сұхбаттасушының сезімдерін еске салуы, өзге адамдарға сыпайылықпен жүгіну ережелері туралы айтуы керек.

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМА МАЗМҰНЫН МЕҢГЕРУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН НЕГІЗГІ ТАЛАПТАР

Мектепке дейінгі кезең қазақ тілін үйрену үшін қолайлы болып табылады. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасында «Қатынас» білім беру саласы айналасындағылармен вербалды және вербалды емес құралдармен қарым-қатынас жасауға қабілетті, ана тілінде әлеуметтік-мәдени өзара ықпалдастыққа дайын тәрбиеленушілерге мемлекеттік тілдің базалық құндылықтарын меңгертуге бағытталған. Балаға ана тілін (оқыту орыс тілінде жүргізілетін топтардағы жергілікті ұлт балалары үшін) үйренуге ерте мүмкіндік беріп, яғни қолайлы сөйлеу ортасы құрылса, балаларға тілді меңгерту жұмысы мақсатты түрде ұйымдастырылса, нәтижесі де сәтті және тиімді болады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарына сәйкес мектепке дейінгі ұйым тәрбиеленушілеріне қазақ тілін оқыту арнайы ұйымдастырылған сабақтарда өткізіледі:

ортаңғы топ (3 жастан бастап) - аптасына 1 сағат; ересек топ (4 жастан бастап)- аптасына 1 сағат;

мектепалды даярлық тобы (сыныбы) (5 жастан бастап) - аптасына 2 сағат.

Қазақ тілі сабақтары балалардың жас, психофизикалық ерекшеліктерін және Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасында белгіленген бағдарламалық талаптарды ескере отырып жоспарланады.

Педагог қазақ халқының мәдениеті мен тұрмысы туралы мәліметтер береді. Балалар ұлттық мерекелермен, салт-дәстүрлермен, ұлттық тағамдармен, киімдермен, халық және әдеби ертегілердің кейіпкерлерімен танысады.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік тіліне қызығушылық пен құрметке баулу үшін тәрбиеленушілермен сабақтарды ойын түрінде - саяхат, саусақ, үстел үсті театрларын қолдана отырып, театрландырылған қойылымдар түрінде өткізуге болады. Ауызекі сөйлеуді, дыбыстарды анық айтуды дамыту үшін: мнемосызбалар, мнеможолдар, сөз ұйқастары, санамақтар, тақпақтар,

сергіту сәттерін қолдануға болады. Сергіту сәттері тек шаршағанды басып қана қоймайды, сондай-ақ зейін мен есте сақтау қабілетін дамытады.

«Қазақ тілі» ұйымдастырылған іс әрекеті барысында балаларға қарапайым әндер айтқызуға, халық ойындарын ойнатып, қазақ халық ертегілері бойынша қуыршақ қойылымдарын көрсетуге болады.

Білім беру салаларының өзара байланысы балалардың көркем қабылдауын дамытуға, өз елінің тарихы мен мәдениетіне қызығушылықты тәрбиелеуге ықпал етеді. Мысалы, «Отбасы» өтпелі тақырыпта мектеп жасына дейінгі ересек балаларға домбыра үнін тыңдау және әуезді әндерді («Балапан», «Тәй- тәй», «Әлди-әлди») тыңдау және орындау, ұлттық ою-өрнекпен тұрмыста қолданылатын заттарды немесе киімдерді әшекейлеу ұсынылады. Білім беру салаларын кіріктіру балаларды халық шығармашылығына баулуға және сөздік қорды байытуға ықпал етеді.

Осылайша, мемлекеттік тілді меңгеру барысында тәрбиеленушілер бір мезгілде қазақ халқының музыкалық және көркем мұрасына тартылады. Балаларды ұлттық мәдениетке баулу тарихты құрметтеу, патриотизмге тәрбиелеу, өз Отанын мақтан ету сияқты қасиеттерді қалыптастыруға септігін тигізеді.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік тіліне қызығушылық пен құрметке баулу үшін тәрбиеленушілермен сабақтарды ойын түрінде - саяхат, саусак, үстел үсті театрларын қолдана отырып, театрландырылған қойылымдар түрінде өткізуге болады. Ауызекі сөйлеуді, дыбыстарды анық айтуды дамыту үшін: мнемосызбалар, мнеможолдар, сөз ұйқастары, санамақтар, тақпақтар,

сергіту сәттерін қолдануға болады. Сергіту сәттері тек шаршағанды басып қана қоймайды, сондай-ақ зейін мен есте сақтау қабілетін дамытады.

«Қазақ тілі» ұйымдастырылған іс әрекеті барысында балаларға қарапайым әндер айтқызуға, халық ойындарын ойнатып, қазақ халық ертегілері бойынша қуыршақ қойылымдарын көрсетуге болады.

Білім беру салаларының өзара байланысы балалардың көркем қабылдауын дамытуға, өз елінің тарихы мен мәдениетіне қызығушылықты тәрбиелеуге ықпал етеді. Мысалы, «Отбасы» өтпелі тақырыпта мектеп жасына дейінгі ересек балаларға домбыра үнін тыңдау және әуезді әндерді («Балапан», «Тәй- тәй», «Әлди-әлди») тыңдау және орындау, ұлттық ою-өрнекпен тұрмыста қолданылатын заттарды немесе киімдерді әшекейлеу ұсынылады. Білім беру салаларын кіріктіру балаларды халық шығармашылығына баулуға және сөздік қорды байытуға ықпал етеді.

Осылайша, мемлекеттік тілді меңгеру барысында тәрбиеленушілер бір мезгілде қазақ халқының музыкалық және көркем мұрасына тартылады. Балаларды ұлттық мәдениетке баулу тарихты құрметтеу, патриотизмге тәрбиелеу, өз Отанын мақтан ету сияқты қасиеттерді қалыптастыруға септігін тигізеді.